

Quindecim lustris

*Áno, pätnásť päťročnic prežil Prof. Emil Votoček; toľko je to od 5. októbra 1872, kedy sa narodil v Hostin-
nom v Čechách. A dnes, keď mi v mene slovenských
chemikov prichodí hodnotiť toto jubileum, žiada sa mi
použitý nadpis doplniť v pravý, pravdu vystihujúci celok:
Quindecim lustris gloriose peractis!*

*Prof. E. Votoček na katedre profesora organickej
chémie Českého vysokého učenia technického v Prahe od-
choval i mnoho chemikov Slovákov a preto sa radostne
pripojujeme aj my do radov tých, ktorí mu z príležitosti
jeho vzácneho životného jubilea skladajú hold uznania
a vďačnosti.*

*Prof. E. Votoček, učenec ex asse, získal si meno ako
odborník uznávaný na celom svete, najmä v chémii vzác-
nych uhl'ohydrátov. Riešil a rozriešil však okrem toho i
veľa iných problémov analytickej i syntetickej organickej
chémie.*

*Ako jeho dlhoročný spolupracovník zúčastňoval som
sa na jeho experimentátorských prácach i ja. Pozoroval
som ho v bezprostrednej blízkosti vo všetkých slastiach
úspechu a v strastiach pokusných ťažkostí, aké len môže
neúprosnosť a tvrdosť prírody vedeckým pracovníkom
pripraviť vždy, keď ich konanie sa nachádza v smere, aký
si príroda neželá. Ťažkou úlohou je preto pre mňa roz-
hodnúť, čo je v Prof. E. Votočkovi dominantnejším prin-
cípom: intuícia alebo erudícia. Aby nebol omyl: hľadajúci
prírodovedec i na poli svojich exaktných prác práve tak*

pracuje pomocou intuície ako umelec. Z intuície vyviera akt intelektu, že nášho jubilanta vždy podnecovalo a vábilo to, čo je ešte neznáme. A preto vyznával pravdu, že len to je naozaj naše, len to dáva dôstojnú náplň existencii, len to odôvodňuje adekvátne náš *raison d'être*, čo nemáme ešte v rukách a čo nie je riešené. Len to má tvárnosť ideálu; a ideál predsa len dotiaľ napája zdroj našej aktivity, dokiaľ zostáva ideálom, a rozum predsa nie je neodvislý od harmonickej jednoty, krásy a pravdivosti ideálu. Nie *praesens* ani *praeteritum* — ale *futurum* je naše! Vzrušenie z konceptu, prvý záblesk nastávajúceho problému je skutočne radostný, lebo intuícia zasiahla a fantázia už-už vymeriava dráhu budúcich krokov. Čo je známe, riešené a čo vieme, je uzavrená kniha, je to už erudícia, ktorú treba vždy vyniesť so sebou do vyšších sfér intuíciou splodených ideálov ako potrebný a veľmi užitočný balast, aby stále a bezpečne gravitovala v tejto sublimnej neistote dole k šedej sice, ale — k pravde.

Že náš jubilant v nepokoji plnokrvného prírodospytca veľmi často prerážal hmlu budúcnosti skrývajúcu, by ešte nebolo bývalo stačilo k budovaniu a dobudovaniu jeho životného diela. Prof. E. Votoček je obdarený i bezpríkladnou pracovitosťou a usilovnosťou, čoho dôkazom je neprehrádný rad odborných pojednaní a riešených problémov organicko-chemických a knižné diela organickej a anorganickej chémie. Česká chemická spoločnosť je dnes preto právom hrdá na svojho vynikajúceho reprezentanta tak doma ako i na medzinárodných fórach. Je pedagógom a súčasne tvoriteľom českej chémie v jednej osobe. Hrdosť českej obce chemickej môže sa ukázať dnes aj tým uspokojivým vedomím, že skoro celá dnešná chemická generácia v priemysle, v chemických výskumných a vedeckých ústavoch vyšla zpod rúk Prof. E. Votočku. On ju vychovával s láskou pedagoga, on ju stvárňoval s láskou umelca. Čo produkuje dnes český chemický priemysel, čo tvoria chemické výskumné ustanovizne, na tom má istý, neodtajiteľný, zásluhový podiel i náš jubilant, lebo sú navždy pravdivé slová Cicerona v reči pro Archia poeta, že to „... ad aliquam animi mei partem pertinere.“ Doma bol preto odmenený riadnym členstvom Českej

akadémie vied a umení a Českej kráľovskej spoločnosti náuk.

Prof. E. Votoček je zakladateľom „Collection des travaux chimiques de Tchécoslovaquie“ a stálym redaktorom francúzskej časti tohto reprezentatívneho chemického časopisu. Zahranície, uznajúc jeho záslužnú prácu, vyznamenalo ho tak, že sa stal čestným doktorom štyroch univerzít vo Francúzsku a v Itálii; bol zvolený za čestného člena Associazione Italiana di Chimica v Ríme a Société de Chimie Industrielle v Paríži.

Prof. E. Votoček, hoci je už vo výslužbe na záslužnom odpočinku, dnes práve tak usilovne pracuje ako predtým, ako vždy. Nemôžeme uňho distinguovať medzi dobou in floribus a dobou odpočinku, kde by mu daimonion bol býval rozkázal — už dosť. Ako nepokojný a tvorivý temperament je náš jubilant obdarený umeleckou fantáziou, ktorá ho ovplyvňuje a oplodňuje celý život a preto tvoril a tvorí stále hodnotné umelecké diela hudobné, na pražských hudobných fórach často predvádzané. Sú to väčšinou zhudobnené básne a husľové sonáty s kľavírnym sprievodom. Najnovšie vydal slovník hudobnej terminologie.

Prof. E. Votoček obdaril českú literatúru viacerými slovníkovými dielami tak na poli odborného písomníctva ako i v oblasti rýdzo filologicko-lingvistickej. Vydal chemický slovník česko-nemecko-francúzsko-anglicko-latin-ský, chemicko-prírodovedecký slovník česko-francúzsky a podobný slovník poľsko-český. Naproti tomu frazeologický slovník česko-francúzsky vybudoval na podklade filologickom, resp. pod zorným uhlom umožniť bezvadnú konverzáciu.

Láskou nášho jubilanta vždy bola a zostala vzájomnosť česko-francúzska. Prilnul k nej od svojej mladosti a na tomto poli vykonal toľko, ako nik z jeho vrstovníkov. Bol predsedom pražskej „Alliance Française“ a iniciátorom, tvoriteľom a predsedom spolku pre pestovanie kultúrnych stykov česko-francúzskych „Kulturný styk“ v Prahe. „Sladká Franciá“ bola vždy jeho milovaným idolom, takže môžeme povedať, akoby s Písmom „... cum

Gallos dilexisset, usque in finem dilexit eos“, alebo ešte omnoho priliehavejšie i čo do formy a podstaty: „... ayant aimé les siens . . . il mit le comble à son amour pour eux.“

Žiada sa teraz na konci shrnúť do jednej vety všetko, čo bolo povedané o našom jubilantovi a odpovedať na kardinálnu otázku, kto je Votoček. Cítim sa byť v rozpakoch čo do sily môcť uhádnuť pravdu. Ale nech ma ospravedlňuje *habitus bonae voluntatis*, keď odpovedám: Prof. E. Votoček je živým dokladom tézy Planckovej, že vo vede sú a môžu byť zásluhy i bez šťastia, ale nikdy nie je šťastie bez zásluh.

Jubilujeme a spomíname zastavení a zamyslení pri sedemdesiatpäťke Prof. E. Votočka. Aký dlhý a — aký krátky je zároveň ľudský život! *Daimonion* neodvolal nás ešte do ríše, kde niet bolesti — ale ani nádeje. Veď je povedané, že prítomnosť je síce strašná, ale je večná. Odmietame teda rúhavú ideu: „Človek, si bezvýznamným mostkom medzi dvoma nič!“ Skôr by nám bol prijateľný teorém modernej fyziky, ktorá tvrdí, že čas neexistuje; bol by to analogón večnej prítomnosti. Tu hľadajú pravdu iste Konfucius sprítomnil najsprávnejšie, hoci neosvetlený svetlom kresťanskej kultúry ako my, keď píše:

*A prece stále potok loukou pádí,
vždy znovu jeseň tykve vyzlatí
a stále nově luna ženy svádí;
vždy bude cvrček v trávě crkati.*

Je na strane nádeje, i keď s bolesťou vyznáva večnú prítomnosť ako my. V tomto znamení z úprimných sídc voláme nášmu jubilantovi:

Vivat, crescat, floreat Noster Jubilans!

Ad multos annos!

F. V a l e n t i n.